

Tillitens roll i hållbar användning av antibiotika

Originalartikel av Felicia Robertson, Sverker Jagers och Björn Rönnerstrand*

Bakgrund och syfte

Antibiotikaresistens är ett växande problem och utgör idag en akut global utmaning. Enligt siffror från Världshälsoorganisationen WHO orsakar antibiotikaresistenta bakterier 700 000 dödsfall per år, en siffra som förmodas öka drastiskt i framtiden om åtgärder inte sätts in. Överkonsumtion av antibiotika har pekats ut som en av de viktigaste faktorerna bakom det växande problemet med antibiotikaresistens, och fenomenet är ett exempel på det kollektiva handlandets problem. Individer kan ha ett kortsiktigt intresse av antibiotikabehandling men en generell minskning av antibiotikaförbrukningen är nödvändig för att bekämpa antibiotikaresistens. Teorin om kollektivt handlande har använts i en lång rad studier för att studera problem relaterade till klimatförändringar, överfiske och ohållbar förvaltning av vattenresurser, men i denna studie tillämpas teorin på överutnyttjande av antibiotika. Närmare bestämt undersöker forskarna om i vilken utsträckning information om andras beredvillighet att avstå från antibiotikaanvändning ("trustworthiness of others") påverkar individers vilja att begränsa sitt eget antibiotikabruk.

Data och metod

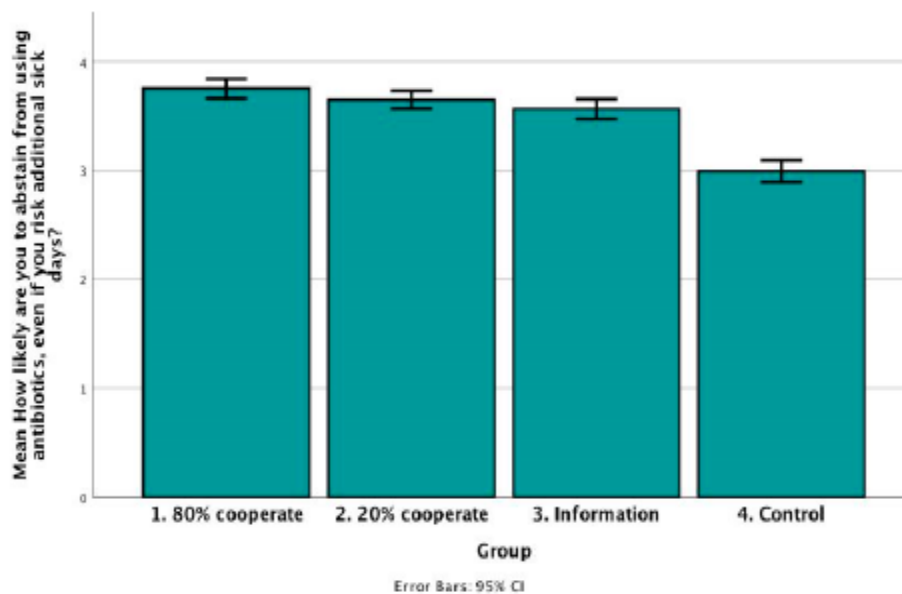
För att söka svar på forskningsfrågan använde artikelförfattarna enkätsvar från Medborgarpanelen, som samlades in mellan 20 april och 15 maj 2017. 5000 deltagare bjöds in varav 3605 deltagare besvarade frågorna, vilket innebar en svarsfrekvens på 72 procent.

Samtliga deltagare blev slumpmässigt indelade i en av fyra experimentgrupper. Tre av grupperna fick information om att överanvändning av antibiotika bidrar till att bakterier blir resistent och ombads tänka på ett hypotetiskt scenario där de är drabbats av lungvägsinfektion. Vid ett läkarbesök bedömer läkaren att sjukdomen kommer gå över av sig själv men skriver ut antibiotika för att förkorta sjukdomsperioden med ett par dagar. Utöver detta fick den första gruppen information om att 80 procent har allmänhetens intresse i åtanke när de fattar beslut för sin egen del och därför väljer att inte äta antibiotika. Den andra gruppen fick exakt samma information som grupp 1, men där siffran istället var 20 procent. I dessa grupper manipulerades alltså andra personers beredvillighet att agera för det kollektiva bästa genom att avstå från antibiotikaanvändning ("trustworthiness of others"). Den tredje gruppen fick endast information om att det finns problem med antibiotikaresistens, medan den fjärde gruppen ("kontrollgruppen") inte fick någon information alls.

I analysen jämfördes medelvärden mellan de fyra grupperna i hur de hade besvarat frågan: *"Anta att du har fått en luftvägsinfektion. Hur troligt är det att du skulle avstå från antibiotikabehandling, även om du riskerar några extra sjukdagar?"*

Resultat

Resultaten visade att det fanns statistiskt säkerställda skillnader mellan grupperna på frågan om huruvida man skulle avstå från antibiotikabehandling även om man riskerade extra sjukdagar. Gruppen som fick information om att 80 procent skulle avstå från antibiotika i en liknande situation var mest beredvilliga att själva avstå från antibiotikaanvändning (medelvärde: 3,75 på en fem-gradig skala). Denna grupp var i signifikant högre utsträckning beredda att avstå antibiotika jämfört med experimentgruppen som enbart fick information om att antibiotikaresistens är ett problem (grupp 3) (medelvärde: 3,57). Det fanns emellertid inga statistiskt säkerställda skillnader mellan gruppen där 80 procent skulle avstå från antibiotika (grupp 1) och gruppen där 20 procent skulle avstå från detsamma (grupp 2) (medelvärde: 3,65). Det fanns inte heller några statistiskt säkerställda skillnader mellan grupp 2 och gruppen som enbart fick information om problemen med antibiotikaresistens (grupp 3). Samtliga tre grupper var emellertid signifikant mer beredda att avstå från antibiotikaanvändning jämfört med kontrollgruppen, som inte fick någon information (medelvärde: 2,99). Resultaten bekräftade alltså till viss del hypotesen att signaler om andra människors beredvillighet att avstå från antibiotika har en positiv effekt på människor egen vilja att avstå från antibiotikabruk.

Kommentar: Data från Medborgarpanelen 26, 2017. Figuren visar medelvärdet för de fyra grupperna på frågan om beredvilligheten att avstå från antibiotikaanvändning. De små svarta staplarna visar det så kallade statistiska konfidensintervallet (95%).

Diskussion

Likt många av dagens mest akuta globala utmaningar är antibiotikaresistens ett exempel på det kollektiva handlandets problem. Individer kan ha ett kortsiktigt intresse av antibiotikabehandling men en generell minskning av antibiotikaförbrukningen är nödvändig för att bekämpa antibiotikaresistens. Mer kunskap om faktorer som förklarar variation i viljan att minska antibiotikaförbrukningen är viktig för att bättre förstå hur man kan begränsa användningen av antibiotika.

Resultaten från denna studie visar att tillit till andra människor kan spela en viktig roll i samhällets möjligheter att stävja den globala utmaningen från antibiotikaresistens. Genom signalering att många andra personer är beredda till storskaligt kollektivt handlande genom att avstå från antibiotikaanvändning kan människor stimuleras till att själva avstå från eget antibiotikabruk. Mellanmänsklig tillit kan därför komma att bli en viktig pusselbit i kampen mot antibiotikaresistens samt i arbetet att uppfylla FN:s globala hållbarhetsmål.

*Sammanfattningen bygger på forskningsartikeln ”Managing Sustainable Use of Antibiotics - The Role of Trust”, publicerad 2019 i tidskriften *Sustainability*, Vol 10, nr 1. Länk till artikeln (open access): <https://www.mdpi.com/2071-1050/10/1/143>